

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	1Tdo/10/2022
Identifikačné číslo spisu:	8615010226
Dátum vydania rozhodnutia:	14.09.2022
Meno a priezvisko:	JUDr. Martin Bargel
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2022:8615010226.1

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu JUDr. Martina Bargela a sudcov JUDr. Patrika Príbelského, PhD. a JUDr. Emila Klemaniča na neverejnom zasadnutí spojenom s verejným vyhlásením rozsudku, konanom 14. septembra 2022 v Bratislave v trestnej veci obvineného Bc. Ľ. Z. a spol., pre prečin poškodzovania cudzej veci formou spolupáchateľstva podľa § 20, § 246 ods. 1 Trestného zákona prejednal dovolanie obvineného Bc. Ľ. Z. podané proti uzneseniu Krajského súdu v Prešove, sp. zn. 1To/22/2019, zo 6. mája 2020 a takto

rozhodol:

Podľa § 386 ods. 1 Trestného poriadku z dôvodu uvedeného v ustanovení § 371 ods. 1 písm. i) Trestného poriadku uznesením Krajského súdu v Prešove, sp. zn. 1To/22/2019, zo 6. mája 2020

bol porušený zákon

v ustanoveniach § 10 ods. 2, § 246 ods. 1 Trestného zákona a § 319 Trestného poriadku v neprospech obvineného Bc. Ľ.Š. Z..

Podľa § 386 ods. 2 Trestného poriadku

- zrušuje uznesenie Krajského súdu v Prešove, sp. zn. 1To/22/2019, zo 6. mája 2020 v časti týkajúcej sa obvineného Bc. Ľ. Z.,
- zrušuje uznesenie Krajského súdu v Košiciach, sp. zn. 7To/1/2021, z 3. júna 2021, - zrušuje rozsudok Okresného súdu Košice I, sp. zn. 7T/35/2018, z 21. októbra 2020 v časti - vo výroku o upustení od súhrnného trestu a vo výroku o treste prepadnutia veci.

Zrušujú sa aj ďalšie rozhodnutia na zrušené rozhodnutia obsahovo nadväzujúce, ak vzhľadom na zmenu, ku ktorej došlo zrušením, stratili podklad.

Podľa § 388 ods. 1 Trestného poriadku Krajskému súdu v Prešove prikazuje, aby vec v potrebnom rozsahu znovu prerokoval a rozhodol.

Odôvodnenie

Rozsudkom Okresného súdu Svidník, sp. zn. 1T/170/2015, z 5. decembra 2018 bol obvinený Bc. Ľ. Z. (spolu s obvineným J. F.) uznaný za vinného zo spáchania prečinu poškodzovania cudzej veci formou spolupáchateľstva podľa § 20 k § 246 ods. 1 Trestného zákona, ktorého sa dopustil tak, že

dňa 21. februára 2015 v čase od 23.30 hod. do 00.30. hod. dňa 22. februára 2015 obaja po tom, čo sa dozvedeli, že v obci F. L., okres Svidník, bol odhalený pamätník Dr. Y. L.Ľ. po predchádzajúcej vzájomnej dohode pricestovali na motorovom vozidle do obce F. L. pred budovu obecného úradu, kde bol pamätník (busta) umiestnený a následne spoločným konaním pylón a na ňom umiestnenú bustu pomaľovali červenou farbou, ktorú si na tento účel doniesli so sebou, pričom na pylón napísali hanblivé slovo („SVIŇA“), kde potom si výsledok svojho konania fotograficky zadokumentovali a pred pomaľovaným pamätníkom sa aj odfotografovali. Svojim spoločným konaním spočívajúcim v znehodnotení pamätníka spôsobili pre Krajskú radu Komunistickej strany Slovenska so sídlom v Prešove, ulica Sabinovská 5089/12 ako vlastníka pamätníka škodu vo výške 80,00 Eur.

Za to bol menovanému podľa § 246 ods. 1 Trestného zákona, s prihliadnutím na § 36 písm. j) Trestného zákona a za použitia § 38 ods. 3 Trestného zákona uložený trest odňatia slobody vo výmere 2 (dva) mesiace s tým, že podľa § 49 ods. 1 písm. a) Trestného zákona okresný súd výkon trestu odňatia slobody podmienene odložil a podľa § 50 ods. 1 Trestného zákona určil skúšobnú dobu vo výmere 18 (osemnásť) mesiacov. Okresný súd podľa § 287 ods. 1 Trestného poriadku uložil obvinenému Bc. Z. povinnosť (spoločne a nerozdielne so spoluobvineným J. F.) nahradiť poškodenej Komunistickej strane Slovenska so sídlom v Bratislave, Hattalova 12, škodu vo výške 80 Eur. Podľa § 288 ods. 1 Trestného poriadku poškodenú stranu so zvyškom nároku na náhradu škody odkázal na civilný proces.

Krajský súd v Prešove uznesením, sp. zn. 1To/22/2019, zo 6. mája 2020 rozhodol tak, že podľa § 319 Trestného poriadku zamietol odvolania obvineného Bc. Z. a poškodenej strany - Komunistickej strany Slovenska.

Proti označenému uzneseniu Krajského súdu v Prešove podal obvinený Bc. Ľ. Z. dovolanie argumentujúc naplnením dôvodu dovolania podľa § 371 ods. 1 písm. i) Trestného poriadku (rozhodnutie je založené na nesprávnom právnom posúdení zisteného skutku, alebo na nesprávnom použití iného hmotnoprávneho ustanovenia).

Obvinený Bc. Ľ. Z. v dovolaní uviedol:

„ ... postavenie pamätníka vo všeobecnosti vyjadruje úctu a pochvalu osobe, ktorej bol postavený, rovnako v ľudoch vzbudzuje pocit úcty k osobe, ktorej bola busta postavená. Na pylóne tejto busty je uvedené, že Y. L. bol čelným funkcionárom Komunistickej strany Československa (KSČ). Aj tento nápis svedčí o zámere, pohnútke a celi konania Bc. Ľ. Z., ktorým bolo i) chrániť spoločnosť pred spochybňovaním existencie, resp. ospravedlňovaním zločinov režimu založeného na komunistickej ideológii a ii) chrániť základné práva a slobody pred ich potláčaním. Obhajoba sa stotožňuje s tvrdením znalkyne PhDr. Kataríny Bajcurovej, CSc., ktorá vo výpovedi uviedla, že umiestnením pamätníka Y. L. na verejnom priestranstve bola spoločnosti spôsobená nevyčísliteľná morálna škoda. Touto skutočnosťou sa konajúce súdy vôbec nezaoberali. Pri osadzovaní pamätníka nebol posudzovaný vplyv na spoločnosť, nebezpečnosť propagácie takejto ideológie a podobné faktory. Bol spísaný len súhlas občanov obce formou petície. To, že s odhalením pamätníka nesúhlasila verejnosť, je zrejmé aj z toho, že busta bola v priebehu jedného týždňa od odhalenia odcudzená. Odhalenie busty pobúrilo aj iných občanov, odporcov totalitných režimov. Svedok Mgr. S. G. vypovedal, že sám chcel bustu pomaľovať, no zabránila mu v tom policajná hliadka. Konajúce súdy tiež nepristúpili k predbežnému posúdeniu otázky podľa § 7 ods. 1 Trestného poriadku. Súd posudzuje samostatne predbežné otázky, ktoré sa v konaní vyskytnú. Konajúce súdy neposudzovali, či mohol byť odhalením pamätníka Y. L. spáchaný trestný čin podľa § 421, § 422 alebo § 422d Trestného zákona alebo iný trestný čin. Táto otázka bola pritom kľúčová na vyhodnotenie naplnenia okolnosti vylučujúcej protiprávnosť činu.

Uznesením vyšetrovateľa Krajského riaditeľstva Policajného zboru v Prešove z 27. apríla 2015 (ČVS: KRP-28/1-VYS-PO-2015) o odmietnutí trestného oznámenia vo veci podozrenia zo spáchania prečinu podľa § 422d Trestného zákona, ktorého sa mal dopustiť neznámy páchatel tým, že odhalil pomník Y. L. podľa § 197 ods. 1 písm. d) Trestného poriadku, nie sú súdy v tomto konaní viazané, keďže ide o

procesné rozhodnutie vydané pred začatím trestného stíhania, ktoré nevytvára prekážku rei iudicatae, a teda odkaz na toto uznesenie nespĺňa kritérium posúdenia predbežnej otázky. Toto uznesenie však považoval okresný prokurátor vo Svidníku za záväzné a nemenné rozhodnutie o tom, že odhalením pomníka Y. L.C. nebol spáchaný žiaden trestný čin (teda nielen trestný čin podľa § 422d Trestného zákona).

Obhajoba sa domnieva, že k poškodeniu cudzej veci vôbec nedošlo. Komentár k trestnému činu sprejerstva uvádza, že „Objektívna stránka trestného činu podľa § 246 Trestného zákona spočíva v poškodení cudzej veci postriekaním, pomaľovaním alebo popísaním farbou alebo inou látkou ... ide o fenomén graffiti, ktorý až do rekodifikácie Trestného zákona nebol trestným činom, ale iba priestupkom“. K naplneniu objektívnej stránky tohto trestného činu nedošlo, pretože takéto „pomaľovanie“ bolo možné odstrániť handrou, t. j. utretím busty. Opačným výkladom by sme dospeli k absurdnému záveru, že každé poliatie hocikákeho predmetu farbou alebo inou látkou je trestným činom, aj keď následky takéhoto konania je možné jednoducho a ľahko odstrániť. Ako naznačuje komentár k Trestnému zákonu, tento trestný čin upravuje fenomén graffiti. Graffiti však nie je možné jednoducho odstrániť, pomaľovanie je trvalé a nápravu je možné zjednať len vymaľovaním daného priestranstva nanovo. V zmysle výkladu pojmu poškodenia musí dôjsť k trvalému zníženiu hodnoty veci alebo dočasne v takej miere, že poškodená časť veci alebo vec naďalej nie je schopná plniť niektoré svoje funkcie, resp. môže ich plniť len po úprave alebo oprave. Úprava veci v tomto prípade predstavovala len utretie pamätníka od farby handrou. Preto konanie Bc. Ľ. Z. nenapĺňa objektívnu stránku skutkovej podstaty trestného činu podľa § 246 ods. 1 Trestného zákona. Ak by sa dovolací súd nestotožnil s právnym názorom obhajoby a konanie Bc. Ľ. Z. by aj napriek vyššie uvedeným argumentom vyhodnotil ako prečin poškodzovania cudzej veci, bude potrebné na mieru „poškodenia“ busty, spôsob vykonania činu (oblieatie busty farbou), spôsob odstránenia následkov trestného činu (utretie farby handrou), spôsobenú škodu, okolnosti spáchania skutku (nápis pod bustou o príslušnosti Y. L. ku komunistickému hnutiu) a pohnútku páchatel'a (ochrana chránených záujmov) prihliadnuť pri posudzovaní materiálneho korektívu.

Obhajoba v tejto súvislosti poukazuje aj na to, že inú osobu, ktorá pamätník Y. L. posprejovala čiernou farbou a pri skutku ju natočil týždeň (pozn.: týždenník), neskôr polícia vypátrala. Táto osoba bola obvinená z priestupku, nie obžalovaná. Svedkyňa - poškodená P. J. vypovedala (spolu so svedkami RSDr. E. L. a E. Š.), že pamätník Y. L.C. bol postavený ako „rodákovi obce, ktorý sa zaslúžil o rozvoj regiónu“ a jeho odhalenie nemalo „žiaden politický podtón, propagovanie politickej strany a ani šírenie ideológie“. Nie je rozhodujúce, aký bol zámer postavenia busty Y. L. (údajne ako rodákovi obce), ale pre vyvodenie trestnej zodpovednosti je rozhodujúce, aký bol zámer páchatel'a a jeho pohnútky, ktorá ho viedla k spáchaniu skutku. K týmto skutočnostiam sa Bc. Ľ. Z. jednoznačne vyjadril na hlavných pojednávaniach. Cieľom konania Bc. Ľ. Z. bolo upozorniť na súčasnú spoločenskú situáciu v krajine, t. j. že sa obhajujú, propagujú a podporujú totalitné režimy a v spoločnosti sa vytvára tolerancia k totalitným režimom. Podprahovo sa tak v spoločnosti buduje pozitívny vzťah k takýmto režimom. Na dôvazok uvádzame, že táto tolerancia vyústila aj v to, že v Národnej rade Slovenskej republiky má zastúpenie strana, ktorá má blízko k obhajobe zločinov totalitných režimov. Celkovo v našej spoločnosti cítiť nárast extrémizmu. Navyiac svedkyňa PhDr. F. L., CSc. na hlavnom pojednávaní 29. septembra 2017 vypovedala, že busta Y. L. nemá žiadnu umeleckú hodnotu. Poliatím sochy bola poškodenému spôsobená škoda len vo výške 80,00 Eur, teda nejde ani o „malú škodu“ v zmysle zákonnej definície škody. Bc. Ľ. Z. svojim konaním pomník nepoškodil, nezničil, len ho polial farbou, ktorú bolo možné odstrániť aj handričkou, ako vypovedal svedok J. O. na hlavnom pojednávaní 29. septembra 2017. Odvolací súd vytýkal, že nie je zrejmé, akým spôsobom malo poliatie sochy farbou a nápis na pylóne zabrániť páchaniu trestných činov podľa § 422 ods. 1 a § 422d Trestného zákona, aj keď naďalej bolo zrejmé, o koho pamätník ide. Vyššie uvedeným argumentom odvolacieho súdu by sme dospeli k absurdnému záveru, že každé vystavenie preškrtnutého hákového kríža, by malo byť propagáciou fašizmu, pretože hákový kríž je spod preškrtnutia čitateľný. Rovnako by natočenie videa o ohavnostiach holokaustu, ktorým sa na holokaust upriamuje ďalšia pozornosť (ak aj sa jednoznačne voči holokaustu video vymedzuje) bolo podľa názoru odvolacieho súdu propagovaním holokaustu. Podľa tohto názoru odvolacieho súdu by každý vzor voči niečomu, o ktorom sa ľudia dozvedia, bol vlastne propagáciou toho, voči čomu vzdor smeruje. Tieto závery sú absurdné. Bc. Ľ. Z. svojim konaním upozornil na to, kto bol Y. L. a vyjadril zrejmy nesúhlas s odhalením jeho busty, čím zároveň upozornil na to, že odhaľovanie pamätníkov osobám, ktoré prezentujú totalitné režimy je nesprávne v demokratickej

spoločnosti a s týmto sa nestotožňuje. Upozornil aj na nebezpečnosť odhaľovania ďalších takýchto pamätníkov. Bc. Ľ. Z. konal v nutnej obrane chrániť základné práva a slobody a spoločnosť pred spochybňovaním existencie, resp. ospravedlňovaním zločinov režimu založeného na komunistickej ideológii a propagáciou a podporou ideológie, ktorá v minulosti smerovala k potlačeniu základných práv a slobôd.

Bc. Ľ. Z. teda konal v nutnej obrane podľa § 25 Trestného zákona. Podľa § 25 ods. 1 Trestného zákona „čin inak trestný, ktorým niekto odvracia priamo hroziaci alebo trvajúci útok na záujem chránený týmto zákonom, nie je trestným činom“. Pojem útok zahŕňa okrem násilného konania aj všetky konania nenásilného charakteru protiprávne smerujúce proti záujmom chráneným Trestným zákonom. Útok, proti ktorému je prípustná nutná obrana, je protiprávne konanie proti normám verejného práva sankčného charakteru, ktoré spočíva v neoprávnenom ohrození cudzích záujmov, ktoré negatívne zasahuje záujmy chránené Trestným zákonom. Odvolací súd v uznesení uviedol, že sa nestotožnil s názorom obhajoby, pretože samotný zákon v § 25 ods. 2 Trestného zákona hovorí o osobe útočníka alebo obrancu, preto podľa názoru odvolacieho súdu nie je možné použiť ustanovenie o nutnej obrane na prejednávany skutkový stav. Obhajoba sa s týmto záverom nestotožňuje. Ustanovenie § 25 ods. 2 Trestného zákona len demonštratívne uvádza, ku ktorým okolnostiam útoku môže byť obrana celkom zjavne neprimeraná a v tomto neúplnom výpočte Trestný zákon uvádza aj okolnosti vzťahujúce sa na osobu útočníka alebo obrancu. Neznamená to však, že na uplatnenie nutnej obrany musí byť vždy prítomný aj útočník aj obranca. Podľa komentára môže byť nutná obrana účinná a využitá napr. pri zničení matrice na výrobu falošných bankoviek alebo zničení pirátskych DVD, tiež pri vyzradení obchodného tajomstva na zabránenie spáchania trestného činu skresľovania údajov hospodárskej a obchodnej evidencie. Tieto predmety (napr. pirátske DVD) rovnako ako busta nie sú útočníkom ani obrancom. Obhajoba sa domnieva, že obrana (konanie Bc. Ľ. Z.) nebola celkom zjavne neprimeraná trvajúcemu útoku (zotrvaním pamätníku na mieste trval útok na záujem chránený Trestným zákonom) v zmysle § 25 ods. 2 Trestného zákona. Formy obranného konania Trestný zákon neustanovuje. Spôsob nutnej obrany, ktorý obžalovaní (Bc. Ľ. Z. a J. F.) zvolili (pomaľovanie busty a pylónu červenou farbou) bol spôsobilý zamedziť pokračovaniu útoku na záujmy chránené Trestným zákonom. Obžalovaní zabránili tomu, aby busta velebila predstaviteľovi komunistickej strany, vytvorili tlak na jej odstránenie, vyjadrili (v medziach slobody prejavu) nesúhlas s odhalením busty a tak ochránili spoločnosť pred podporou a propagáciou hnutí potlačujúcich základné práva a spochybňovaním a schvaľovaním zločinov komunistického režimu. Zároveň konaním obžalovaných neprišlo k úplnému zničeniu pamätníka. Obhajoba dodáva, že menej intenzívne obranné konanie (napr. zakrytie pamätníka plachtou) by zamedzilo trvanie útoku na záujem chránený Trestným zákonom len na zanedbateľný čas, a teda by nespĺňalo požiadavku efektivity obranného konania. Napríklad plachtu, ktorou mohli obžalovaní bustu zakryť by jednoducho niekto odstránil a busta by naďalej oslavovala Y. L. a totalitný režim, ktorý aj samotná busta reprezentuje. Navyše podmienkou nutnej obrany nie je náhle či nepripravené konanie obrancu, lebo ani útok nemusí byť neočakávaný (rozsudok Najvyššieho súdu Českej republiky, sp. zn. Tdo 1347/2008). V tomto prípade je relevantná aj otázka, či obžalovaní nekonali v putatívnej obrane podľa § 25 ods. 4 Trestného zákona, čo by vylučovalo ich zodpovednosť za úmyselný trestný čin. Vzhľadom na skutkové okolnosti prípadu, ako k právnej úprave obsiahnutej v § 421, § 422 ods. 1 a § 422d Trestného zákona sa obžalovaní mohli oprávnené domnievať, že inštalovaním pamätníka vysokému predstaviteľovi zločineckého režimu, hrozil (a trval) útok na záujmy chránené v týchto ustanoveniach Trestného zákona. S týmto argumentom sa konajúce súdy žiadnym spôsobom nevysporiadali. Odvolací súd len v uznesení uviedol, že keďže útok obžalovaných nesmeroval voči útočníkovi, nebolo potrebné sa zaoberať touto námietkou obhajoby.

Vo vzťahu k argumentom prvostupňového súdu o spôsobe spáchania skutku svojvoľne až anarchisticky nerešpektujúc hodnoty, akými sú práva a oprávnené záujmy iných poukázala obhajoba na rozhodovaciu prax Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“). V tomto smere obvinený poukázal na rozhodnutie ESLP vo veci Handzhiyski v. Bulharsko, ktoré podrobným spôsobom analyzoval, poukazujúc na údajne identické skutkové kontúry vyjadrené v predmetnom rozsudku ESLP v porovnaní s trestnou vecou obvineného s tým, že „... Bc. Ľ. Z. chcel (pozn.: vo vzťahu k uvádzanému rozhodnutiu ESLP) upozorniť na utrpenie znevýhodnenej skupiny, ktorá bola odporcom vtedajšej vlády a vyjadriť protest proti vtedajšej vláde (a komunistickému režimu), ktorá potláčala základné ľudské práva a slobody. Cieľom jeho konania nebolo nenávratne poškodiť bustu Y. L., keďže

farba sa dala utrieť. V tomto prípade, naopak, pamiatku obetí zločinov urazilo odhalenie busty Y. L.. Prvostupňový súd uviedol, že akceptovanie správania obžalovaných by mohlo byť závažným precedensom a mohlo by otvoriť Pandorinu skrinku s podobnými konaniami, takúto obavu naopak ESĽP nemal, keď rozhodoval vo veci Handzhiyski proti Bulharsku. Postupom konajúcich súdov bolo porušené právo Bc. Ľ. Z. zakotvené v § 2 ods. 1 a § 2 ods. 12 Trestného poriadku a § 246 ods. 1 Trestného zákona. Súd prvého stupňa a odvolací súd dospeli k záveru, že skutok je trestným činom. Bc. Ľ. Z. sa k spáchaniu skutku priznal práve preto, že skutkom chcel demonštrovať svoj nesúhlas s režimom potláčajúcim základné ľudské práva, ktorý busta Y. L. reprezentuje. Bc. Ľ. Z. spáchanie skutku nikdy nepoprel a mal záujem na tom, aby verejnosť vedela, že bustu pomaloval on.

Obhajoba sa rovnako nestotožňuje so záverom odvolacieho súdu, že rozhodnutia prvostupňového a odvolacieho súdu nemôžu byť chápané ako obhajoba osoby, ktorej bol pamätník postavený. Tieto rozhodnutia majú účinok v podobe ochrany pamätníkov postavených osobám prezentujúcim totalitné režimy v tom, že osoby (dvaja slobodní umelci), ktorí sa rozhodli využiť právo na slobodu prejavu a upozornili na rozvíjajúci sa nešvár v podobe odhaľovania pamätníkov predstaviteľom totalitných režimov (alebo umiestňovanie symbolov totalitných režimov na pamätníky ako v prípade pamätníka padlým v 2. svetovej vojne v Košiciach) boli za tieto činy potrestaní odsudzujúcim rozsudkom. Pritom stavitelia pamätníku ostali bez potrestania a je zjavné, že pamätník reprezentuje osobu, ktorá kolaborovala s totalitným režimom a mala na svedomí životy niekoľkých ľudí. Konkludentne tieto rozhodnutia vyjadrujú súhlas so stavaním takýchto pamätníkov a schvaľujú oslavu týchto osôb a totalitných režimov, ktoré tieto osoby reprezentovali za súčasnej existencie skutkových podstat trestných činov podľa § 421, § 422 a § 422d Trestného zákona. Odsúdenie osôb, ktoré poukázali na nesprávnosť velenia totalitných režimov a ich vrcholných predstaviteľov môže a aj je signálom, že totalitné režimy sú v spoločnosti akceptované, až vychvaľované a ctené. Pritom sa zabúda na ich následky, idey a historický dopad na spoločnosť. Napadnuté rozhodnutia trestajú práve slobodu prejavu dvoch umelcov. Pričom títo umelci nekonali len z vlastného rozmaru, ale na základe podložených skutočností a aj na základe nápisu na pylóne, že Y. L.C. bol čelným funkcionárom Komunistickej strany Československa, a teda totalitného režimu. Zistené porušenie zákona zásadne ovplyvnilo postavenie obvineného, pretože bol odsúdený za skutok, ktorý nie je trestným činom, čím je naplnená podmienka podľa § 371 ods. 5 Trestného poriadku. Rozhodnutím súdu prvého stupňa a odvolacieho súdu bolo porušené právo Bc. Ľ. Z. na slobodu prejavu. V tejto súvislosti je dôležité pripomenúť, že sloboda prejavu chráni všetky formy prejavu, od opatrných a politicky korektných až po provokatívne a neelegantné. Konajúce súdy nesprávne právne posúdili správne zistený skutkový stav veci, a teda že Bc. Ľ. Z. v obci F. L., okr. Svidník pomaloval červenou farbou pamätník Dr. Y. L. a na pylón napísali hanlivé slovo („SVIŇA“). Pamätník Y. L. neuráža len obeť komunistickeho režimu na Slovensku (a obeť konania Y. L.) a neglorifikuje len komunistický režim na Slovensku, ale glorifikuje komunistický režim a uráža obeť komunistickeho režimu po celom svete. Z vyššie uvedených dôvodov navrhujeme, aby Najvyšší súd Slovenskej republiky:

- podľa § 386 ods. 1 Trestného poriadku vyslovil, že uznesením Krajského súdu v Prešove zo 6. mája 2020, sp. zn. 1To/22/2019 a rozsudkom Okresného súdu Svidník z 5. decembra 2018, sp. zn. 1T/170/2015 bol porušený zákon v ustanoveniach § 2 ods. 1 a § 2 ods. 12 Trestného poriadku a § 246 ods. 1 Trestného zákona v neprospech obvineného Bc. Ľ. Z.,
- podľa § 386 ods. 2 Trestného poriadku napadnuté uznesenie Krajského súdu v Prešove zo 6. mája 2020, sp. zn. 1To/22/2019 a rozsudok Okresného súdu Svidník z 5. decembra 2018, sp. zn. 1T/170/2015, zrušil a zrušil aj ďalšie rozhodnutia na neho obsahovo nadväzujúce, pokiaľ vzhľadom na zmenu, ku ktorej zrušením došlo, stratili podklad,
- podľa § 388 ods. 1 Trestného poriadku Okresnému súdu Svidník prikázal, aby vec v potrebnom rozsahu znovu prerokoval a rozhodol“.

K dovolaniu obvineného sa vyjadril prokurátor:

„K tvrdeniam ... hmotno-právneho charakteru, že súdy svoje rozhodnutia založili na správne zistenom skutkovom stave, ale na nesprávnom právnom posúdení zisteného skutku uvádzam, že s argumentáciou rozhodnutia tak súdu prvého stupňa ako aj odvolacieho súdu sa v celom rozsahu stotožňujem, keď konanie odsúdeného Bc. Ľ. Z., ktorý spolu s ďalším odsúdeným pomaloval a popísal pylón a bustu, naplnilo tak formálne ako aj materiálne znaky skutkovej podstaty prečinu poškodzovania cudzej veci

podľa § 246 ods. 1 Trestného zákona. Išlo totiž o útok na cudziu vec a nie o vyjadrenie v rámci slobody prejavu, a preto predmetné konanie nebolo možné subsumovať pod toto právo. Vývodenie trestnej zodpovednosti voči páchatelom nie je možné považovať ani za obmedzovanie slobody prejavu, pretože títo neboli kriminalizovaní pre svoj negatívny postoj k osobe, ktorej bola busta postavená a odhalená, ale pre poškodenie cudzej veci tým, že ju pomaľovali a popisali farbou. Absurdným je tiež tvrdenie, že odsúdený konal v nutnej obrane podľa § 25 Trestného zákona.

Navrhujem preto, aby dovolací súd dovolanie odsúdeného podľa § 392 ods. 1 Trestného poriadku zamietol“.

K dovolaniu obvineného sa vyjadrila aj poškodená strana - Komunistická strana Slovenska:

„Pamätný pylón je postavený v súlade s platnými zákonmi, stavebné povolenie, zmluva o prenájme pozemku a petičné hárky boli podpísané občanmi obce F. L.. Postavenie pamätného pylóna, vrátane busty V. L., bolo vyjadrením vďaka občanov za pomoc od svojho rodáka Y. L. pri výstavbe vojnou zničenej obce F. L.. Celé dovolanie ... je postavené na nenávisti k osobe V. L.. Obhajoba ... je očividným klamstvom, ako napr. celé poškodenie busty očistiť len handrou, alebo konanie v nutnej obrane atď. Akceptácia argumentácie obhajoby uplatnenej v dovolaní založenej na tom, že Ľ. Z. konal v nutnej obrane, a to je podstata celého dovolania, keď poškodil sochu Ľ., lebo on (Ľ. Z.) je zástancom inej ideológie, ako bola ideológia, ktorú zastával V. L. je neprípustná. Takýto beztrestný čin zničenia sochy V. L., by v konečnom dôsledku znamenal priamy návod pre moslimských migrantov, ktorí prídu na Slovensko, aby hneď začali búrať kresťanské kostoly. Lebo aj oni (moslimovia) sú nositeľmi inej ideológie, ako je kresťanská ideológia a Slovenská republika by im v prípade takéhoto trestného činu zaručovala už dopredu beztrestnosť. Súdny konajúci vo veci správne zistili skutkový stav a správne ustálili právnu kvalifikáciu trestnej činnosti kriminálnika Ľ. Z.. Preto navrhujeme dovolanie zamietnuť“.

+ + +

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 377 Trestného poriadku) skúmal procesné podmienky pre podanie dovolania a zistil, že dovolanie bolo podané proti prípustnému rozhodnutiu (§ 368 ods. 2 písm. h) Trestného poriadku), prostredníctvom obhajcu (§ 373 ods. 1 Trestného poriadku), osobou oprávnenou na podanie dovolania (§ 369 ods. 2 písm. b) Trestného poriadku), v zákonnej lehote (§ 370 ods. 1 Trestného poriadku), na súde, ktorý rozhodol v prvom stupni (§ 370 ods. 3 Trestného poriadku), dovolanie spĺňa obligatórne obsahové náležitosti (§ 374 ods. 1, ods. 2 Trestného poriadku), obvinený pred podaním dovolania využil svoje právo podať riadny opravný prostriedok (§ 372 ods. 1 Trestného poriadku) a dospel k záveru, že dovolanie obvineného Bc. Ľ. Z. je dôvodné, nakoľko dovolací dôvod podľa § 371 ods. 1 písm. i) Trestného poriadku je naplnený.

Najvyšší súd poznamenáva, že dovolanie je mimoriadny opravný prostriedok, ktorý nie je určený na nápravu akýchkoľvek pochybení súdov, ale len tých najzávažnejších, mimoriadnych, procesných a hmotnoprávných chýb. Dovolanie smeruje proti rozhodnutiu, ktorým bola vec právoplatne skončená. Predstavuje tak výnimočný prielom do jedinečnej vlastnosti súdneho rozhodnutia - jeho právoplatnosti, ktorá spočíva v účinku záväznosti a spravidla aj zásadnej nezmeniteľnosti súdneho rozhodnutia. Dotknutá kvalitatívna vlastnosť súdneho rozhodnutia je dôležitou zárukou stability právnych vzťahov a právnej istoty a predstavuje jeho faktickú „právnú moc“. Preto sú možnosti podania dovolania - vrátane dovolacích dôvodov - striktne obmedzené tak, aby sa príliš širokým uplatnením tohto mimoriadneho opravného prostriedku nezakladala ďalšia riadna opravná inštancia a vylúčili tak predpoklad, že dovolanie bude chápané ako ďalšie odvolanie.

Čo sa týka viazanosti dovolacieho súdu dôvodmi dovolania, ktoré sú v ňom uvedené v zmysle § 385 ods. 1 Trestného poriadku treba poznamenať, že táto sa týka vymedzenia chýb napadnutého rozhodnutia a konania, ktoré mu predchádzalo (§ 374 ods. 1 Trestného poriadku) a nie právnych dôvodov dovolania uvedených v ňom v súlade s § 374 ods. 2 Trestného poriadku z hľadiska ich hodnotenia podľa § 371 Trestného poriadku. Zjednodušene povedané, podstatné sú vecné argumenty uplatnené dovolateľom a nie ich subsumpcia (podradenie) pod konkrétne ustanovenia § 371 Trestného poriadku.

Z toho vyplýva, že v prípade, ak chybám vytýkaným v dovolaní v zmysle § 374 ods. 1 Trestného poriadku nezodpovedá dovolateľom označený dôvod dovolania podľa § 371 Trestného poriadku a ani iný dôvod dovolania, dovolací súd dovolanie odmietne podľa § 382 písm. c) Trestného poriadku, alebo zamietne podľa § 392 ods. 1 Trestného poriadku bez toho, aby zisťoval inú chybu napadnutého rozhodnutia alebo konania, ktorá by zodpovedala právnomu dôvodu dovolania neoznačenému dovolateľom v zmysle § 374 ods. 2 Trestného poriadku. Ak ale dovolací súd zistí chybu rozhodnutia alebo konania, vecne špecifikovanú dovolateľom podľa § 374 ods. 1 Trestného poriadku, ktorej pri jej správnej právnej (procesnej) kvalifikácii zodpovedá iný právne uplatniteľný dôvod dovolania, než ktorý dovolateľ uviedol v dovolaní v zmysle § 374 ods. 2 Trestného poriadku, dovolací súd dovolaniu vyhovie postupom podľa § 386 a nasledujúcich ustanovení Trestného poriadku a zistenú chybu vo výroku svojho rozsudku podradí pod dovolací dôvod zodpovedajúci zákonu (viď k tomu bližšie uznesenie najvyššieho súdu, sp. zn. 2Tdo/30/2011, zo 16. augusta 2011, publikované v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky pod č. 120/2012).

K dovolaciemu dôvodu podľa § 371 ods. 1 písm. i) Trestného poriadku.

Podľa § 371 ods. 1 písm. i) Trestného poriadku dovolanie možno podať, ak rozhodnutie je založené na nesprávnom právnom posúdení zisteného skutku alebo na nesprávnom použití iného hmotnoprávneho ustanovenia; správnosť a úplnosť zisteného skutku však dovolací súd nemôže skúmať, ani meniť.

Nesprávnym právnym posúdením zisteného skutku sa rozumie, že skutok bol v napadnutom rozhodnutí kvalifikovaný ako trestný čin, napriek tomu, že nešlo o žiadny trestný čin, alebo že ustálený skutok vykazuje znaky iného trestného činu, alebo že obvinený bol uznaný za vinného z prísnejšieho trestného činu, než ktorého sa ustáleným skutkom dopustil. Podstatou správneho posúdenia skutku je aplikácia hmotného práva, teda že skutok zistený v napadnutom rozhodnutí súdu bol subsumovaný - podradený pod správnu skutkovú podstatu trestného činu upravenú v Trestnom zákone, pričom len opačný prípad (nesprávna subsumpcia) odôvodňuje naplnenie tohto dôvodu.

Nesprávnym použitím iného hmotnoprávneho ustanovenia sa rozumie nedostatočné posúdenie okolností vylučujúcich protiprávnosť (§ 24 - krajná núdza, § 25 - nutná obrana, § 26 - oprávnené použitie zbrane, § 27 - dovolené riziko, § 28 - výkon práva a povinnosti, § 29 - súhlas poškodeného, § 30 Trestného zákona - plnenie úlohy agenta), prípadne zániku trestnosti činu (najmä § 87 Trestného zákona - premlčanie trestného stíhania), resp. chybné rozhodnutia súdu pri uložení úhrnného trestu a spoločného trestu (§ 41 Trestného zákona), súhrnného trestu (§ 42 Trestného zákona), trestu odňatia slobody na doživotie (§ 47 a nasl. Trestného zákona) a pod.

Pri posudzovaní oprávnenosti tvrdenia existencie tohto dovolacieho dôvodu, je dovolací súd vždy viazaný konečným skutkovým zistením, ktoré vo veci urobili súdy nižšieho stupňa, a teda dôvodom dovolania nemôžu byť skutkové zistenia, čo vyplýva z § 371 ods. 1 písm. i) vety za bodkočiarkou Trestného poriadku.

Vo vzťahu ku skutkovému stavu zistenému súdmi nižšieho stupňa, vyjadrenému v tzv. skutkovej vete výroku, môže dovolateľ - či už obvinený alebo generálny prokurátor v dovolaní uplatňovať iba námietky právneho charakteru, nikdy nie námietky skutkové. Za skutkové námietky sa pritom považujú námietky, ktoré smerujú proti skutkovým zisteniam súdov, proti rozsahu vykonaného dokazovania, prípadne i hodnoteniu vykonaných dôkazov súdmi nižšej inštancie. Dovolací súd nemôže posudzovať správnosť a úplnosť skutkových zistení aj preto, že nie je oprávnený bez ďalšieho prehodnocovať vykonané dôkazy bez toho, aby ich mohol v konaní o dovolaní sám vykonávať. Rovnako nie je dovolací súd oprávnený posudzovať spôsob hodnotenia dôkazov a závery, ktoré z dokazovania skôr vo veci konajúce a rozhodujúce súdy vyvodili a ktoré sú podkladom pre zistenie skutkového stavu.

Pre dovolací súd sú rozhodujúce skutkové zistenia, podľa ktorých obvinený mal spáchať skutok tak, ako je uvedený v rozsudku okresného súdu. Výriešenie otázky či obvinený konal v nutnej obrane alebo nie, si takmer vždy bezpodmienečne vyžaduje posúdenie, vyhodnotenie a prípadné prehodnotenie (inak

ako súdy nižších stupňov) všetkých dôkazov a všetkých okolností prípadu. To ale predpokladá prieskum správnosti a úplnosti skutkového stavu a okolností, za ktorých došlo k jeho spáchaniu, a tak nové, resp. i iné hodnotenie vykonaných dôkazov. Takúto kompetenciu ale najvyšší súd nemá, pokiaľ dovolanie nie je podané podľa § 371 ods. 3 Trestného poriadku.

Dovolací súd teda nemôže posudzovať správnosť a úplnosť skutkových zistení aj preto, že nie je oprávnený bez ďalšieho prehodnocovať vykonané dôkazy bez toho, aby ich mohol v konaní o dovolaní sám vykonávať. Ťažisko dokazovania je totiž v konaní na súde prvého stupňa a jeho skutkové závery môže dopĺňať, resp. korigovať iba odvolací súd v rámci odvolacieho konania. Dovolací súd nie je odvolacou inštanciou zameranou na preskúmavanie rozhodnutí súdu druhého stupňa. Dovolací súd nie je možné vnímať ako ďalšiu (v poradí druhú) „odvoláciu“ inštanciu zameranú na preskúmanie rozhodnutí súdu nižšieho stupňa.

S ohľadom na to nemôže dovolací súd skúmať skutkové závery a dôkazné úvahy súdov nižších stupňov, na základe ktorých dospeli k záveru o naplnení všetkých znakov žalovaného trestného činu a k tomu, že obvinený nekonal v nutnej obrane.

V tejto súvislosti najvyšší súd poukazuje aj na závery vyplývajúce z jeho vlastnej rozhodovacej činnosti (R 47/2014), ktoré vychádzajú z prezumpcie, že dôvod dovolania podľa § 371 ods. 1 písm. i) Trestného poriadku slúži výlučne na nápravu hmotnoprávných chýb. Dikcia za bodkočiarkou vylučuje skutkové námietky (nie je prípustné právne účinným spôsobom namietkať, že skutok tak, ako bol zistený súdom prvého a druhého stupňa, bol zistený nesprávne a neúplne), ako aj „reinterpretáciu“ už vykonaných a „hodnotených“ dôkazov. Skutkový stav je vždy výsledkom tohto hodnotiaceho procesu. Pre možnosť posudzovania podmienok nutnej obrany, alebo obrany „domnelej“ - tzn. Putatívnej, ako okolnosti vylučujúcej protiprávnosť činu v dovolacom konaní, na podklade dovolania obvineného podľa § 371 ods. 1 písm. i) Trestného poriadku, by zistený skutok musel obsahovať skutkové okolnosti svedčiacie o možnosti konania obvineného buď v nutnej obrane, alebo v putatívnej (domnelej) obrane. V takej situácii by bol tento dôvod dovolania naplnený vtedy, ak by také okolnosti boli nesprávne právne vyhodnotené - tzn. ako „nesplňajúce“ kritériá uvedené v § 25 a nasl. Trestného zákona, hoci by ich v skutočnosti spĺňali. To sa v predmetnej veci nestalo, a preto argumenty dovolateľa o naplnení dovolacieho dôvodu podľa § 371 ods. 1 písm. i) Trestného poriadku s ohľadom na jeho údajné konanie v nutnej obrane nenapĺňajú, z formálneho hľadiska, dovolací dôvod podľa § 371 ods. 1 písm. i) Trestného poriadku.

Situácia v predmetnej veci je však z materiálneho hľadiska jedinečná, s ohľadom na špecifickú, výlučne hmotnoprávnu argumentáciu dovolateľa, spočívajúcu vo výklade nutnej obrany. Dovolací súd tak nemusí posudzovať dôkazy - pravdivosť tvrdení útočníka a obrancu (ktorá verzia je pravdivá s ohľadom na všetky okolnosti prípadu), a preto najvyšší súd môže k námietkam dovolateľa zaujať stanovisko.

Podstata nutnej obrany ako jednej z okolností vylučujúcich protiprávnosť činu je odvracanie priamo hroziaceho alebo trvajúceho útoku človeka (t. j. fyzickej osoby) na záujem chránený Trestným zákonom. Skutočnosť, že útočníkom musí byť živá bytosť (človek, niekedy zvieratá) celkom jednoznačne a zrozumiteľne vyplýva z ustanovenia § 25 ods. 2 Trestného zákona. Útok v tomto ponímaní treba chápať ako priamo hroziace alebo trvajúce fyzické, spravidla násilné protiprávne konanie človeka proti záujmom chráneným Trestným zákonom, ktorému zodpovedá odvetné ale aj preventívne násilné konanie obrancu. Môže ísť aj o útok zvieratá, ak je poštvané človekom - útočí teda človek a zvieratá využíva ako „živý nástroj“. O nutnú obranu pôjde aj vtedy ak obranca odvracia útok nepričítnej osoby, osoby pre vek trestne nezodpovednej alebo osoby konajúcej v skutkovom omyle (bez hlbšieho vysvetľovania, na ktoré nie je v tejto veci priestor, najvyšší súd len stručne poznamenáva, že sa priklonil k akademickým teóriám uprednostňujúcim odvracanie útoku takýchto osôb ako nutnú obranu a nie ako konanie v krajnej núdzi). Vždy však ide o útok človeka a obrana smeruje proti útočníkovi, resp. poštvanému zvieratú. Útok človeka predpokladá isté konanie, ktoré sa prejavuje ako telesný pohyb alebo zdržanie sa telesného pohybu (fyzická zložka), ktorý je vedený vôľou človeka - útočníka (psychická zložka).

Busta, socha alebo pamätník, ako veci nemajú vôľu konať, a tak nemôžu na inú osobu - obrancu,

fyzicky zaútočiť, resp. iným obdobným fyzickým spôsobom konať proti jej telesnej integrite, resp. proti životu, zdraviu, osobnej slobode či jeho majetku. Za takej situácie potom neprichádza do úvahy ani osobná fyzická obrana pred imaginárnym útokom vecí, a to ani jej miernym poškodením.

Obvinený Bc. L. Z. nemohol byť „napadnutý“ v zmysle § 25 a nasl. Trestného zákona. Jeho konanie nemožno navyše vnímať ani ako uskutočnené v zmysle tzv. putatívnej (domnelej) nutnej obrany - a to práve z dôvodu absencie priamo hroziaceho alebo trvajúceho útoku fyzickej osoby.

Sumarizujúc vyššie uvedené, ak v posudzovanej trestnej veci existuje objektívny stav spočívajúci v tom, že vlastník pamätníka („neživej“ veci), ktorý je právnickou osobou (Komunistická strana Slovenska), túto neživú vec „osadil“ v obci F. L., tak konanie obvineného Bc. Z. spočívajúce v pomaľovaní predmetného pamätníka nemožno subsumovať pod prípadné konanie v nutnej obrane v zmysle § 25 Trestného zákona tak, ako napokon správne konštatovali v zásade zhodne súd prvého stupňa (viď str. 5 štvrtý odsek a nasl. rozsudku) ako aj odvolací súd (konkr. počnúc str. 7 druhý odsek uznesenia krajského súdu).

Príklady, ktoré uviedol dovolateľ k nutnej obrane vychádzajú z akademicko teoretických úvah pri výklade „záujmu chránenému trestným zákonom“. Najvyšší súd ale dodáva, že pri posudzovaní konania obrancu v nutnej obrane výklad „záujmu chránenému trestným zákonom“ nemôže stáť izolovane bez súvzťažného výkladu pojmu „útok“. Útok človeka je vždy sprevádzaný fyzickou a psychickou zložkou, ktorou neživé predmety (napr. DVD, socha alebo pálenica) nedisponujú, a preto nemožno tvrdiť, že napr. pirátske DVD možno zničiť konaním v nutnej obrane. Najvyšší súd tak isto nemôže akceptovať akademické „predstavy“, že „pri trestnom čine dvojmanželstva možno obmedziť osobnú slobodu ženicha, ktorý sa práve chystá uzavrieť druhé manželstvo“. To už je pre najvyšší súd za hranou akceptácie výkladu nutnej obrany, nakoľko takýto výklad by síce zodpovedal izolovanému výkladu „záujmu chránenému trestným zákonom“, nie však súvzťažnému a neoddeliteľnému výkladu „útoku človeka“, ktorý obranca odvracia. V poslednom uvedenom prípade, možnosť obmedziť osobnú slobodu ženichovi s tvrdením, že ide o konanie v nutnej obrane, považuje najvyšší súd navyše za absolútne rozporné s § 25 ods. 2 Trestného zákona. Konanie v nutnej obrane nemožno posudzovať a hodnotiť len izolovaným výkladom jednotlivých pojmov uvedených v § 25 Trestného zákona, pretože iba všetky spoločne tvoria obsah, filozofiu a podstatu nutnej obrany. S ohľadom na uvedené najvyšší súd odmieta argumenty obvineného, že mal konať v nutnej obrane.

K námietke dovolateľa, že: „K naplneniu objektívnej stránky tohto trestného činu nedošlo, pretože takéto „pomaľovanie“ bolo možné odstrániť handrou, t. j. utretím busty. Opačným výkladom by sme dospeli k absurdnému záveru, že každé poliatie hocikákeho predmetu farbou alebo inou látkou je trestným činom, aj keď následky takéhoto konania je možné jednoducho a ľahko odstrániť“, najvyšší súd poznamenáva, že ani zanedbateľný následok konania obvineného neznamena, že nemôže byť z formálneho hľadiska naplnená základná skutková podstata trestného činu podľa § 246 ods. 1 Trestného zákona, ak je konanie páchatelia sprevádzané úmyslom poškodiť cudziu vec. Dovolať tu opomína motív konania pričom je zrejmé, že ak okolo busty bude prechádzať bábica s farbou vo vedre, zakopne a poleje ju, síce poškodí bustu, ale nebude trestne zodpovedná, nakoľko v jej konaní chýba zavinenie - úmysel. Vo veci obvineného Bc. Z. je úmysel znehodnotiť - poškodiť bustu zrejmý, veď preto a pre nič iné to aj urobil. Okolnosť, že k poškodeniu busty došlo je nespochybniteľná, pretože navrátenie veci do pôvodného stavu si vyžiadalo opravu.

Pokiaľ obvinený tvrdí, že: „Cieľom konania Bc. L. Z. bolo chrániť spoločnosť pred spochybňovaním existencie, resp. ospravedlňovaním zločinov režimu založeného na komunistickej ideológii, chrániť základné práva a slobody pred ich potláčaním a upozorniť na súčasnú spoločenskú situáciu v krajine...“, tak možno poznamenať, že aj sloboda prejavu a na to nadväzujúce konanie má svoje limity, pričom, podľa názoru najvyššieho súdu, nemožno považovať za prijateľné, aby sloboda prejavu vyústila až do aktívneho konania smerujúceho k poškodeniu cudzej veci, a to ani pod rúškom boja proti „zločineckému režimu“. K dobrému cieľu vedie len dobrá cesta. Hoci môže byť trnistá, nemôže mať agresívny charakter svojvoľne poškodzujúci cudzí majetok. Takto dosiahnutý cieľ, hoci správny, je

obetovaný účelovosti konania, a to považuje najvyšší súd za neprijateľné, pokiaľ sa má Slovenská republika označovať za právny štát.

S ohľadom na uvedené najvyšší súd uzatvára, že okresný i krajský súd dospeli k správne mu záveru o naplnení všetkých formálnych znakov skutkovej podstaty prečinu poškodzovania cudzej veci podľa § 246 ods. 1 Trestného zákona.

+ + +

Na druhej strane ale dospel najvyšší súd k záveru o naplnení dovolacieho dôvodu podľa § 371 ods. 1 písm. i) Trestného poriadku, s ohľadom na nenaplnenie materiálneho korektívu skutkovej podstaty prečinu poškodzovania cudzej veci podľa § 246 ods. 1 Trestného zákona.

Podľa § 246 ods. 1 Trestného zákona, kto poškodí cudziu vec tým, že ju postrieka, pomaľuje, popíše farbou alebo inou látkou, potrestá sa odňatím slobody až na jeden rok.

Podľa § 8 Trestného zákona, trestný čin je protiprávny čin, ktorého znaky sú uvedené v tomto zákone, ak tento zákon neustanovuje inak.

Pojmom znaky uvedené v tomto zákone sa rozumejú znaky objektívnej a subjektívnej povahy, ktoré tvoria tzv. skutkovú podstatu trestného činu (súhrnných znakov, ktoré charakterizujú ľudské konanie a jeho následok ako trestný čin), pričom všetky sú rovnako nevyhnutné a rovnocenné.

Z hľadiska obsahu, každá skutková podstata trestného činu vyjadruje všetky podstatné znaky a črty nevyhnutné na posúdenie, či konkrétny spáchaný skutok možno považovať za trestný čin. Ide o súhrn znakov možných ľudských aktivít, ktorých splnením vzniká trestná spornosť. Znaky trestných činov uvedené v Trestnom zákone vyjadrujú možnosť vzniku takto klasifikovaných skutkov (predvídanie možnosti vzniku), ako aj nevyhnutnosť podradiť ich pod príslušné skutkové podstaty trestných činov a použiť právne následky uvedené v Trestnom zákone.

Trestná zodpovednosť vzniká na základe existencie spáchaného skutku, ktorý vykazuje znaky skutkovej podstaty trestného činu. Okrem obligatórnych znakov skutkovej podstaty trestného činu, ktorými sú objekt (záujem, hodnota, či spoločenský vzťah chránený trestným právom), objektívna stránka (konanie vrátane opomenutia, následok a príčinná súvislosť medzi konaním a následkom), subjekt (páchateľ) a subjektívna stránka (zavinenie, niekedy aj pohnútky - motív) sa na vyvodenie trestnej zodpovednosti pri prečine vyžaduje aj naplnenie tzv. materiálneho korektívu, ktorý je vyjadrený v ustanovení § 10 ods. 2 Trestného zákona.

Podľa § 10 ods. 2 Trestného zákona nejde o prečin, ak vzhľadom na spôsob vykonania činu a jeho následky, okolnosti, za ktorých bol čin spáchaný, mieru zavinenia a pohnútku páchatel'a je jeho závažnosť nepatrná.

Materiálny korektív predstavuje výnimku z formálneho chápania kategórie trestných činov. To znamená, že jednou z podmienok, ktorá musí byť splnená na to, aby určité protiprávne konanie (skutok) mohlo byť kvalifikované ako konkrétny prečin, je v zmysle § 10 ods. 2 Trestného zákona aj pozitívny záver o tom, že závažnosť konania, ktoré inak z formálneho hľadiska naplňa znaky skutkovej podstaty prečinu, je vyššia ako nepatrná. Stupeň závažnosti činu má zásadný význam pre rozhodnutie o základnej otázke trestného konania (otázke viny a trestu).

Kritériá, pomocou ktorých sa určuje závažnosť prečinu, sa týkajú:

- a) konania, následku a okolnosti spáchania prečinu (test objektívnej stránky) a
- b) miery zavinenia a pohnútky k činu (test subjektívnej stránky).

Zmienené kritériá sú tak rôzne a premenlivé, že pomocou nich možno v konkrétnom prípade dostatočne rozlíšiť stupeň závažnosti spáchaného prečinu, resp. činu vykazujúceho znaky prečinu. Uvedené kritériá nemožno hodnotiť izolovane, ale v ich súhrne, bez toho aby niektoré boli „preceňované“, resp. „silnejšie“ na úkor ostatných. K tomu možno dodať, že závažnosť niektorého protispoločenského konania býva spravidla deliacou čiarou medzi trestným činom a priestupkom.

Najvyšší súd ako súd dovolací môže pri posudzovaní dôvodu dovolania podľa § 371 ods. 1 písm. i) Trestného poriadku hodnotiť aj „potrebnú“ (vyššiu než nepatrnú) závažnosť prečinu (§ 10 ods. 2 Trestného zákona) a opierať sa pri tom o dôkazy, ktoré boli v súdnom konaní vykonané; nesmie však skúmať a meniť správnosť zisteného skutku (časť vety za bodkočiarkou § 371 ods. 1 písm. i) Trestného poriadku - primerane viď R 121/2014). Predmetom prieskumu dovolacím súdom je tak otázka hmotného práva, ktorá je vyjadrená v popise skutku v rozsudku súdu prvého stupňa v spojení s uznesením odvolacieho súdu. Tým nie je dotknutý záver, že naplnenie materiálneho znaku prečinu - a teda správna aplikácia hmotnoprávneho ustanovenia zakotvujúceho tzv. materiálny korektív - pritom nemusí byť vždy zrejmý zo samotnej skutkovej vety, ktorá je odrazom predovšetkým formálnych znakov skutkovej podstaty príslušného trestného činu, tak, ako tomu bolo aj v prejednávanom prípade.

Pokiaľ ide o posúdenie či skutok ustálený okresným i krajským súdom je trestným činom aj z hľadiska materiálneho, dospel najvyšší súd k záveru, že je potrebné „súhlasiť“ s obvineným, a tak konštatovať nenaplnenie materiálneho znaku, ktorým je materiálny korektív podľa § 10 ods. 2 Trestného zákona.

Najvyšší súd po zvážení a doslovnom položení záujmov „aktuálneho režimu“ - režimu demokratického a právneho štátu - na „misky váh“ voči právu na ochranu pamätníkov, podobizní alebo iných „oslavných“ prejavov tak komunistického režimu ako celku, resp. jeho jednotlivých kľúčových predstaviteľov konštatuje, že minimálne z hľadiska zmeny spoločenských pomerov (a to zásadného významu spočívajúceho v „transformácii“ z autoritatívneho, resp. totalitného režimu na naďalej mladý, avšak bez ohľadu na to právny a demokratický štát s tomu zodpovedajúcimi mechanizmami ochrany základných ľudských práv a slobôd) sa javí nevyhnutným vziať do úvahy pri posudzovaní konania obvineného Bc. Z. práve fakticky „úplnú“ zmenu spoločenskej situácie po roku 1989 - po „Nežnej revolúcii“.

Podstata trestnej veci spočíva čo do materiálneho obsahu, z hľadiska posúdenia okolností, za ktorých bol čin spáchaný, v spoločenskej názorovej a hodnotovej „kolízii“. „Strany“ tohto konfliktu možno definovať nasledovne.

Na jednej strane, prezentovanej obvineným, ide o záujem spoločnosti o rešpektovanie hodnôt demokratického právneho štátu, neviažuceho sa na žiadnu ideológiu ani náboženstvo „posvätených“ Ústavou SR (čl. 1 ods. 1) a na strane druhej ide o záujmy poškodenej Komunistickej strany Slovenska, ktorá sa „pripája k „odkazu“ určitej a konkrétne definovanej ideológie, a to aj formou legálneho a legitímneho pokusu o získanie relevantného vplyvu potrebného pre presadenie tejto ideológie napr. prostredníctvom všeobecných, priamych, rovných a tajných volieb do jej „fungovania“, resp. aspoň vplyvu na správu vecí verejných a charakter štátnomocenských vzťahov, prípadne usporiadania spôsobu výkonu politickej moci (či už horizontálne, resp. vertikálne - tzn. „zhora nadol“). Treba dodať, že ide o právo realizované v súlade s princípmi pluralitnej spoločnosti pretavenej aj do práva na participáciu v slobodnej volebnej súťaži, rešpektujúcej právo na slobodu prejavu (obdobne ako je tomu napr. v podmienkach Českej republiky, na ktorej politickom poli je naďalej relevantným subjektom Komunistická strana Čiech a Moravy, ktorá je priamym nástupcom Komunistickej strany Československa, získavajúca v časovom rozmedzí od roku 1992 do roku 2017 v rámci všeobecných volieb do Parlamentnej snemovne Českej republiky celkový pomer 7,76 až 18,51 % hlasov oprávnených voličov).

Ideovým nástupcom Komunistickej strany Československa na území Slovenskej republiky je Komunistická strana Slovenska (ktorá v rámci všeobecných, rovných, demokratických a tajných volieb získala v porovnaní s Komunistickou stranou Čiech a Moravy však len v roku 2002 dostatočný počet platných odovzdaných hlasov voličov, ktoré ju oprávňovali pôsobiť v Národnej rade Slovenskej

republiky; od roku 2006 sa počet odovzdaných hlasov pohybuje v rozmedzí pod jedným percentom hlasov; vo voľbách do NR SR uskutočnených v roku 2020 napokon KSS ani nekandidovala).

Najvyšší súd si s prihliadnutím na unikátny kontext konkrétnej veci uvedomuje obzvlášť dôležitú povinnosť pristupovať k základným právam a slobodám (a to aj právu na slobodu prejavu, či už zo strany poškodeného tak aj obvineného), citlivým, starostlivým a zvlášť dôkladným spôsobom za súčasného dbania na ich podstatu a zmysel (čl. 13 ods. 4 Ústavy SR sa v tejto súvislosti interpretuje primeraným spôsobom).

Bustu Y. L. treba posudzovať - bez ohľadu na reálny alebo údajný (domnelý) prínos Y. L.C. pre obec F. L. - v tom zmysle, že už len s poukazom na jej vzťah je zrejmé, že zámerom jej umiestnenia je „zachovanie blahej spomienky“ na rodáka z dotknutej obce.

S týmto „spomienkovým optimizmom“ je ale neoddeliteľne spojený objektívne modernou (tzn. v podmienkach demokratickej spoločnosti) historickou literatúrou podopretý „dovetok“, v dôsledku ktorého na Y. L. ako postavu dejinnú a historickú (nie je možné nahliadať len a výlučne ako na „rodáka obce“). Pod samotnou bustou bol uvedený nápis, „Pravda zostane pravdou“ - odkaz na literárne dielo Y. L. z roku 1971 vydané pod názvom „Pravda zostala pravdou“, čo samo sebou nepriamo vyjadruje dôvodný predpoklad, že zrejme nešlo len o „poctenie si rodáka obce“. Prijatie len jediného možného záveru, že išlo o poctenie si rodáka obce by bolo popretím notoricky známych a v širšom historicky - vedeckom spektre všeobecne akceptovaných historických faktov, ako napr.:

- Y. L. bol jedným z vedúcich predstaviteľov konzervatívneho názorového spektra, podporujúceho intervenciu vojsk Varsavskej zmluvy (bol jedným zo signatárov tzv. „pozyvacieho listu“ vojsk Varsavskej zmluvy, ktorý označili ako „žiadosť o bratskú pomoc pred hrozbou kontrarevolúcie“) a členom „brežnevovského krídla“ Komunistickej strany Československa. Treba poznamenať, že v dôsledku invázie vojsk Varsavskej zmluvy vedenými v zmysle teórie tzv. „Brežnevovej doktríny“ komunistickým Sovietskym zväzom prišlo o život viac než 100 občanov Československej socialistickej republiky, zatiaľ čo zamestnanie stratilo zhruba viac než 300.000 (tristo tisíc) občanov ČSSR a jej územie buď z vlastnej vôle, alebo nedobrovoľne (viď napr. tzv. „akciu Asanácia“) opustilo podstatné množstvo občanov (tak ilegálnym, ako aj „legálnym“ spôsobom),

- Y. L. bol jednou z kľúčových politických autorít reprezentujúcich dejinný proces tzv. „normalizácie“ (procesu plynulého a permanentného obmedzovania základných ľudských práv a slobôd nasledujúceho po invázii vojskami Varsavskej zmluvy, ktorá ukončila tzv. „Pražskú jar“ v auguste 1968; pozn.: počas tzv. „Pražskej jari“ bol prívržencom názorovej a aj politickej opozície „vnútri“ Komunistickej strany Československa voči politike tzv. „socializmu s ľudskou tvárou“ presadzovanej skupinou funkcionárov KSČ okolo generálneho tajomníka Ústredného výboru KSČ C. G.);

- v sedemdesiatych a osemdesiatych rokoch minulého storočia Y. L. pôsobil ako vrcholový funkcionár komunistického režimu (tajomník Ústredného výboru Komunistickej strany Československa s rozhodujúcim vplyvom najmä v ideologickej sfére); pozn.: táto skutočnosť bola naostatok vyjadrená aj na tabuli umiestnenej na dotknutom pylóne pri pohľade na bustu Y. L. z prednej strany naľavo („... čelný funkcionár Komunistickej strany Československa, poslanec FZ ČSSR ...“ - viď č. l. 130 a nasl. vyšetrovacieho spisu), resp.

- Y. L. bol súčasne jedným z minimálne ideových tvorcov dokumentu známeho pod kolokviálnym názvom „Poučenie z krízového vývoja“ - publikácia Komunistickej strany Československa z roku 1970, ktorá v zásade „predpisovala“ občanom Československej socialistickej republiky vnímať udalosti predchádzajúce augustu 1968 „správnym spôsobom“ - t. j. ako kontrarevolúciu a intervenciu vojsk Varsavskej zmluvy ako „nevyhnutnú pomoc bratských krajín“ za účelom „ubránenia socializmu“ v ČSSR.

Najvyšší súd je názoru, že z materiálnych dôvodov je prijateľné zaradiť medzi okolnosti, za ktorých bol čin spáchaný konaním obvineného Bc. Z. aj zmenu a súčasnú objektívne existujúcu realitu - „spoločenský stav“. Tým je demokratické štátoprávne a ústavné usporiadanie a regulácia štátnej moci ako aj faktické rešpektovanie základných ľudských práv a slobôd. Ak platí, že princípy Ústavy SR,

ktorými sú mimo iných najmä zvrchovanosť ľudu, reprezentatívna demokracia a právny štát, predstavujú základné piliere politickej organizácie spoločnosti, v ktorej aktuálne žije obyvateľstvo Slovenskej republiky, v opačnom garde musí platiť, že v čase pred „Nežnou revolúciou“ Y. L. znázornený na buste, participoval aktívnym a v určitom význame aj nesporne rozhodným spôsobom na udržiavaní a bezchybnom fungovaní mašinérie totalitnej štátnej moci.

Najvyšší súd s poukazom na uvedené konštatuje, že konanie obvineného Bc. Z. je potrebné posúdiť so zreteľom na zmenu spoločenských pomerov a základnej koncepcie Ústavy a ústavného zriadenia Slovenskej republiky, predstavujúcich fungovanie a organizáciu demokratickej spoločnosti.

Najvyšší súd je názoru, že ak pri skúmaní možnosti prijatia záveru o (ne)naplnení materiálneho korektívu, treba vziať do úvahy v zmysle § 10 ods. 2 Trestného zákona aj okolnosti, za ktorých bol čin spáchaný, resp. pohnútku páchatel'a, tak pod pojem „okolnosti, za ktorých bol čin spáchaný“ možno v zmysle vyššie vyjadreného racionálnym výkladom subsumovať aj súčasné spoločenské pomery a obvineným prezentovaný odpor proti spoločenským pomerom predchádzajúceho režimu. O to väčšmi, ak prizmou najvyššieho súdu predmetná trestná vec spočíva v konflikte medzi „uctením si“ pamiatky výrazného politického reprezentanta a funkcionára „starého“ politického režimu a konaním obvineného ako reprezentanta „aktuálneho“ politického režimu, prirodzene negujúceho princípy usporiadania štátnej moci a jej výkonu tak, ako tomu bolo za politického režimu, ktorý tomuto „aktuálnemu“ režimu predchádzal (socializmu).

K tomu je potrebné poukázať na skutočnosť, že v čase spáchania skutku bol od 27. apríla 1996 v účinnosti zákon č. 126/1996 Zb. o nemorálnosti a protiprávnosti komunistického systému (v zásadne nezmenenej podobe je platný a účinný doposiaľ v zmysle zákona č. 338/2020 Z. z.), prostredníctvom ktorého zákonodarcu uvádza nasledovné:

- „... komunistický režim a tí, ktorí ho aktívne presadzovali, nedával občanom možnosť slobodne vyjadriť politickú vôľu, nútil ich verejne vyhlasovať svoj súhlas aj s tým, čo považovali za klamstvo a za zločin, a to prenasledovaním alebo hrozbou perzekúcie voči nim samotným i rodinným a blízkym,
- popravoval, vraždil a žalároval ich vo väzniciach a táboroch nútených prác, pri vyšetrovaní a v dobe žalárovania používal brutálne metódy vrátane fyzického a psychického mučenia,
- zraňoval a usmrcoval občanov pri pokusoch pri úteku do cudziny,
- spojil sa s cudzou mocnosťou a od roku 1968 udržiaval uvedený stav pomocou okupačných vojsk; dlhodobo prenasledoval občanov vedených na osobitných zoznamoch („čierne listiny“) spolu s ich rodinnými príslušníkmi,
- režim založený na komunistickej ideológii, ktorý rozhodoval o riadení štátu a osudoch občanov v bývalom Československu od 25. februára 1948, bol odsúdeniahodný (§ 1 ods. 1),
- Komunistická strana Československa, ako aj Komunistická strana Slovenska bola organizáciou, ktorá nezabránila svojim členom a ich pomáhačom páchať zločiny a to aj na ľudských právach a slobodách (§ 1 ods. 2)“.

Zákonom č. 338/2020 Z. z. došlo (s účinnosťou od 1. decembra 2020) ohľadom zákona č. 125/1996 Z. z. k inkorporovaniu nasledovného ustanovenia:

§ 7a

Umiestňovať na pamätníkoch, pomníkoch a pamätných tabuliach texty, vyobrazenia a symboly oslavujúce, propagujúce alebo obhajujúce režim založený na komunistickej ideológii alebo jeho predstaviteľov sa zakazuje. Za predstaviteľov režimu podľa predchádzajúcej vety sa považujú členovia orgánov Komunistickej strany Československa a Komunistickej strany Slovenska na okresnej a vyššej úrovni, príslušníci bezpečnostných zložiek štátu a osoby podieľajúce sa na komunistických zločinoch) v období od 25. februára 1948 do 30. novembra 1989. Zákaz podľa prvej vety sa nevzťahuje na predstaviteľov režimu, ktorí sa zapojili do odporu proti komunistickému režimu.

K tomu je ale na strane druhej potrebné poukázať na znenie § 7c citovaného zákona:

§ 7c

Prechodné ustanovenie k úprave účinné od 1. decembra 2020

Na pamätníky, pomníky a pamätné tabule podľa § 7a umiestnené do 30. novembra 2020 sa vzťahujú doterajšie predpisy.

Najvyšší súd nevidí rozumnú prekážku v tom, aby dotknutá zmena právnej úpravy predstavovala ďalší (i keď skôr podporný, resp. sekundárny) argument pre vyslovenie záveru o nenaplnení materiálneho korektívu podľa § 10 ods. 2 Trestného zákona. Zmenu zákona treba totiž vnímať ako jednoznačne vyjadrený úmysel zákonodarcu reprobovať (zakázať) umiestňovanie obdobných pamätníkov, podobizní (sôch, búst alebo inak vyhotovených diel znázorňujúcich podobu fyzickej osoby), pamätných tabulí a ostatných hmotných predmetov, ktorých skutočným významom je „vyobrazenie“ či akcentovanie „pozitívneho“ náhľadu na komunistický režim v „priaznivom svetle“.

Z týchto dôvodov, založených na materiálne - racionálnom výklade hodnotových princípov, na ktorých je vybudovaná Ústava Slovenskej republiky, je potrebné vysloviť, že skôr vo veci konajúce súdy nedostatočným spôsobom prihliadli na okolnosti, za ktorých bol čin spáchaný. Rovnaký záver platí v súvislosti so skúmaním pohnútky obvineného Bc. Z. k takémuto konaniu.

Zhrnúc vyššie vyjadrené považuje najvyšší súd skôr definovaný „spor“ za „rozhodnutý“, a síce tak, že musí súhlasiť so stranou občianskej verejnosti, reprezentovanej obvineným Bc. Z. podporujúcou demokratické hodnoty právneho štátu, v ktorom sa základné ľudské práva reálne rešpektujú a ústavným textom garantujú.

Najvyšší súd poukazuje aj na potrebu uvedomiť si, že konanie Bc. Z. nesmerovalo k totálnej deštrukcii dotknutej busty, resp. nebolo sprevádzané fyzickým násilím voči telesnej integrite zástancov inštalácie busty Y. L.. Odstránenie „poliatia“ busty, resp. tam uvedeného nápisu „SVIŇA“ spôsobilo podľa odborného vyjadrenia na čl. 428 a nasl. spisu náklady na opravu v maximálnej hodnote 125 Eur (spolu s priznaným nárokom na náhradu škody v sume 80,00 Eur, súčet týchto peňažných súm predstavuje sotva 200 Eur, čiže s určitosťou nie sumu predstavujúcu hodnotu aspoň malej škody podľa § 125 ods. 1 veta prvá Trestného zákona). Preto možno vyššie vyjadrené vzťahovať aj na spôsob vykonania činu a jeho následky. Opačný záver by samozrejme platil v prípade, ak by konanie obvineného predstavovalo napr. zničenie drahej bronzovej sochy v životnej, príp. nadživotnej veľkosti „portretovanej“ osoby. Takáto situácia ale v predmetnej trestnej veci nenastala.

S ohľadom na uvedené najvyšší súd uzatvára, že nezistil naplnenie materiálneho korektívu pri prečine, za ktorý bol, v predmetnej veci, obvinený Bc. Z. uznaný za vinného. Preto by krajský súd pri opätovnom rozhodovaní nemal prehliadnuť vyššie vyjadrené skutočnosti, ktoré majú zásadný význam pre rozhodnutie o základnej otázke trestného konania - otázke viny a trestu.

+ + +

Z hľadiska procesného postupu najvyššieho súdu a zrušenia vo výroku uvedených rozhodnutí, a to aj vo veci, ktorá nie je predmetom tohto dovolacieho konania najvyšší súd uvádza.

Vo veci „Busta Y. L.“ bol obvinený Bc. Ľ.Š. Z. odsúdený rozsudkom Okresného súdu Svidník, sp. zn. 1T/170/2015, z 5. decembra 2018 v spojení s uznesením Krajského súdu v Prešove, sp. zn. 1To/22/2019, zo 6. mája 2020 za spáchanie prečinu poškodzovania cudzej veci podľa § 246 ods. 1 Trestného zákona pre skutok spáchaný 22. februára 2015.

Vo veci „Pomník padlým“ bol obvinený Bc. Ľ. Z. uznaný za vinného rozsudkom Okresného súdu Košice I, sp. zn. 7T/35/2018, z 21. októbra 2020 v spojení s uznesením Krajského súdu v Košiciach,

sp. zn. 7To/1/2021, z 3. júna 2021 zo spáchania prečinu výtržníctva podľa § 364 ods. 1 písm. c) Trestného zákona pre skutok spáchaný 30. augusta 2017.

Vo veci „Pomník padlým“ boli splnené podmienky na ukladanie súhrnného trestu v zmysle § 42 ods. 1 Trestného zákona, nakoľko medzi skutkami z 22. februára 2015 a z 30. augusta 2017 existuje viacčinný súbeh a vo veci „Pomník padlým“ bol menovaný súdený za trestný čin, ktorý spáchal skôr, ako bol vyhlásený odsudzujúci rozsudok (vo veci „Busta Y. L.“) za iný jeho trestný čin. Súd prvého stupňa teda mohol upustiť od súhrnného trestu podľa § 44 Trestného zákona.

Podľa § 386 ods. 2 Trestného poriadku súčasne s výrokom uvedeným v odseku 1 dovolací súd zruší napadnuté rozhodnutie alebo jeho časť, alebo aj chybné konanie, ktoré napadnutému rozhodnutiu predchádzalo. Po zrušení rozhodnutia odvolacieho súdu dovolací súd podľa okolností prípadu zruší aj predchádzajúce rozhodnutie súdu prvého stupňa. Ak je nezákonný len niektorý výrok napadnutého rozhodnutia alebo rozhodnutia súdu prvého stupňa a ak ho možno oddeliť od ostatných, zruší dovolací súd len tento výrok. Ak však zruší hocí len sčasti výrok o vine, zruší vždy súčasne celý výrok o treste, ako aj ďalšie výroky, ktoré majú vo výroku o vine svoj podklad. Zruší aj ďalšie rozhodnutia na zrušené rozhodnutie obsahovo nadväzujúce, ak vzhľadom na zmenu, ku ktorej došlo zrušením, stratili podklad.

Najvyšší súd dospel k záveru, že za obsahovo nadväzujúce rozhodnutia v zmysle § 386 ods. 2 piata veta Trestného poriadku je potrebné považovať vedľa obsahovo nadväzujúcich rozhodnutí vydaných v tej istej trestnej veci (t. j. príslušných rozhodnutí vydaných vo vykonávacom konaní) tiež také nadväzujúce rozhodnutia, ktoré boli vydané v iných trestných veciach vedených proti obvinenému, ohľadom ktorého došlo k zrušeniu dovolaním napadnutého rozhodnutia, pokiaľ ich výrok (prípadne jeho časť) obsahovo nadväzuje na výrok zrušený na podklade podaného dovolania.

Za také obsahovo nadväzujúce rozhodnutie možno z nižšie rozvedených dôvodov označiť i rozhodnutie vydané v inej trestnej veci, ktorým bolo zrušené dovolaním napadnuté rozhodnutie v celom rozsahu alebo vo výroku o treste, vo vzťahu ku ktorému bol nadväzujúcim rozhodnutím v inej trestnej veci uložený súhrnný trest podľa § 42 ods. 1 Trestného zákona.

V danom kontexte najvyšší súd uvádza, že súhrnný trest predstavuje právny následok trestnej zodpovednosti páchatel'a za všetky zbiehajúce sa trestné činy, t. j. nielen za trestný čin (trestné činy), za spáchanie ktorého bol obvinený uznaný za vinného v inej (neskoršej), samostatne vedenej trestnej veci, ale i za trestný čin (trestné činy), za ktorý bol právoplatne uznaný za vinného dovolaním napadnutým rozhodnutím.

Pokiaľ je skoršie (dovolaním napadnuté) rozhodnutie zrušené vo výroku o vine, pri súhrnnom treste dochádza logicky k pretrhnutiu nevyhnutnej väzby danej existenciou trestného činu a k nemu sa upínajúcemu trestu ako právneho následku trestnej zodpovednosti jeho páchatel'a. Otázka primeranosti súhrnného trestu je totiž posudzovaná vo vzťahu ku všetkým zbiehajúcim sa trestným činom. Konkrétna výmera súhrnného trestu je súdom zvolená aj s prihliadnutím k pôvodnému výroku o vine, voči ktorému bolo podané dovolanie, t. j. pri zvážení povahy a závažnosti nielen zbiehajúceho sa trestného činu neskôr súdeného, ale aj trestného činu obsiahnutého v skoršom (dovolaním napadnutom) rozhodnutí. Výrok o súhrnnom treste, ktorý je právnym následkom čiastočne nesprávne zistenej trestnej zodpovednosti páchatel'a, totiž po zrušení chybného výroku o vine (alebo jeho časti), ku ktorému sa súhrnný trest vzťahuje, ďalej nemôže obstať, a to i so zreteľom na zásadu nulla poena sine crimine.

Normy trestného práva, resp. ich aplikácia prejavujúca sa okrem iného v povinnosti páchatel'a podrobiť sa uloženej trestnej sankcii (trestu či ochrannému opatreniu) spravidla predstavuje zásah do jeho základných práv a slobôd garantovaných na ústavnej úrovni, vzhľadom na čo je potrebné dbať na to, aby zásah orgánov štátnej moci do týchto práv a slobôd bol plne opodstatnený a nevyhnutný. V prípade akejkolvek kolízie, ktorá v tomto smere môže nastať - a tu zakladá i vyššie uvedený rozpor s označenou základnou zásadou trestného práva hmotného - je potrebné postupovať takým spôsobom, aby nebezpečenstvo vzniku negatívnych dôsledkov bolo eliminované v čo najkratšej dobe.

K interpretácií a aplikácií podústavných noriem musia pristupovať aj všeobecné sudy tak, aby ich riešenie bolo konzistentné s požiadavkami vyplývajúcimi z noriem vyššej právnej sily. Práve reálne hroziace porušenie základných práv a slobôd obvineného, ktoré je potrebné spájať s povinnosťou výkonu trestu, ktorého odôvodnenosť a zákonnosť je spochybnená v prípade kasácie výroku o vine, na ktorú sa (súhrnný) trest vzťahuje, vyžaduje, aby interpretáciou a následnou aplikáciou § 386 ods. 2 piata veta Trestného poriadku k takému porušeniu nedošlo. Naznačené riešenie pritom umožňuje extenzívny výklad zákonnej dikcie „Zruší aj ďalšie rozhodnutia na zrušené rozhodnutie obsahovo nadväzujúce, ...“, podľa ktorého bude za toto ďalšie rozhodnutie považované aj rozhodnutie, ktorým bol obvinenému uložený súhrnný trest, alebo bolo upustené od súhrnného trestu v inej (neskoršej) trestnej veci, a to len v tomto výroku o súhrnnom treste alebo vo výroku o upustení od súhrnného trestu (prípadne rozhodnutia na tento výrok nadväzujúce).

Práve z uvedených dôvodov je postupom podľa § 386 ods. 2 piata veta Trestného poriadku potrebné zrušiť aj výroky o súhrnných trestoch obsiahnuté v nadväzujúcich odsudzujúcich rozsudkoch (odsudzujúcim rozsudkom sa myslí aj rozsudok, ktorým bolo upustené od súhrnného trestu) vydaných v iných trestných veciach, pretože je nevyhnutné jednak zamedziť výkonu trestu, o ktorého zákonnosti ďalej nemožno uvažovať, a jednak čo najrýchlejšie, prostredníctvom do úvahy prichádzajúcich procesných postupov, určiť právny následok trestnej zodpovednosti obvineného zodpovedajúci závažnosti súbežného (ďalej de iure existujúceho) trestného činu. To platí aj v situácií, keď v nadväzujúcej (neskoršej) veci bolo upustené od súhrnného trestu, pretože v takom prípade neskoršia vec - „Pomník padlým“ neobsahuje trest za trestný čin uvedený v právoplatnom výroku o vine práve v tejto veci.

Najvyšší súd konštatuje:

Za rozhodnutia obsahovo nadväzujúce na rozhodnutie zrušené na podklade podaného dovolania podľa § 386 ods. 2 piata veta Trestného poriadku je potrebné považovať okrem obsahovo nadväzujúcich rozhodnutí vydaných v tej istej trestnej veci, v ktorej bolo podané dovolanie (napr. rozhodnutia o započítaní väzby - § 45 ods. 1 TZ, o započítaní obmedzenia osobnej slobody - § 45 ods. 2 TZ, o započítaní trestu - § 45 ods. 3 TZ, o nariadení výkonu trestu - § 408 TP, o odklade výkonu trestu - § 409 TP, § 410 TP, o zmene spôsobu výkonu trestu - § 411 TP, o prerušení výkonu trestu - § 412 TP, o upustení od výkonu trestu - § 413 TP, o podmienечnom prepustení z výkonu trestu odňatia slobody - § 415 TP, o osvedčení sa v skúšobnej dobe podmienечného prepustenia - § 419 TP, rozhodnutie o amnestii, ak nebola amnestia alebo milosť vyhlásená s účinkami zahľadenia), tiež obsahovo nadväzujúce rozhodnutia, ktoré boli vydané v iných trestných veciach vedených proti tomu istému obvinenému, ohľadom ktorého došlo k zrušeniu rozhodnutia napadnutého dovolaním, pokiaľ ich výrok (prípadne jeho časť) obsahovo nadväzuje na výrok zrušený na podklade podaného dovolania.

Za také obsahovo nadväzujúce rozhodnutie možno označiť aj rozhodnutie vydané v inej neskoršej trestnej veci, ktorým bolo zrušené skoršie rozhodnutie napadnuté dovolaním, vo vzťahu ku ktorému bol nadväzujúcim - neskorším rozhodnutím v inej trestnej veci uložený súhrnný trest podľa § 42 ods. 1 Trestného zákona alebo upustené od súhrnného trestu podľa § 44 Trestného zákona. Upustenie od súhrnného (alebo ďalšieho) trestu podľa § 44 Trestného zákona, na rozdiel od upustenia od potrestania podľa § 40 Trestného zákona, nemá za následok fikciu neodsúdenia.

Najvyšší súd s prihliadnutím na vyššie rozvedené úvahy pristúpil v prípade obvineného Bc. Z. k zrušeniu obsahovo nadväzujúcich rozhodnutí vydaných v inej trestnej veci - „Pomník padlých“, a to uzneseniu Krajského súdu v Košiciach, sp. zn. 7To/1/2021, z 3. júna 2021 a rozsudku Okresného súdu Košice I, sp. zn. 7T/35/2018, z 21. októbra 2020 v časti - vo výroku o upustení od uloženia súhrnného trestu a vo výroku o treste.

S ohľadom na to bude Okresný súd Košice I povinný vo veci „Pomník padlým“ vedenej na Okresnom súde Košice I pod sp. zn. 7T/35/2018, ďalej konať v súlade s § 166 Trestného poriadku.

Toto boli dôvody, na podklade ktorých rozhodol najvyšší súd tak, ako je uvedené vo výrokovej časti tohto rozsudku.

Toto rozhodnutie bolo prijaté pomerom hlasov 3:0.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku opravný prostriedok nie je prípustný.